

NVE
Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER
Elina Hakala, +47 78 47 40 24
elina.hakala@samediggi.no

DIN ČUJ./DERES REF.

MIN ČUJ./VÅR REF.

13/3139 - 10

Almmut go válddát oktavuoda/
Oppgis ved henvendelse

BEAIVI/DATO

06.09.2013

Uttalelse til bygging av 6 småkraftverk i Lødingen, Kvæfjord og Tjeldsund kommuner

Vi viser til deres brev av 18.6.2013 angående søknader om tillatelse til å bygge seks småkraftverk i Lødingen, Kvæfjord og Tjeldsund kommuner.

1. Generelt

Sametinget har innsigelsesrett etter Plan- og bygningsloven i kraftkonsesjonssaker, se Lov nr 17 av 14.12.1917 om vassdragregulering (vassdragsreguleringsloven) § 6-1, første ledd og Plan- og bygningsloven § 5-4, 3 ledd, jf. Plan- og bygningsloven § 3-1, bokstav c.

Vi viser i denne sammenheng til merknadene til Lov nr 71 av 27.06.2008 om planlegging og Byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) hvor det står følgende om § 3-1 bokstav c: "Bokstav c viser til at det er en særlig oppgave for planleggingen å ivareta naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Loven gjelder for hele landet og for hele befolkningen uten hensyn til etnisk bakgrunn og tilknytning. Det er likevel grunn til å framheve vern av naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv særskilt. Samisk kultur og livsstil har alltid vært sterkt knyttet til naturen, til dels sårbar natur, og er derfor avhengig av god ressursforvaltning. Ved planlegging og saksforberedelse er det viktig å ta hensyn til tidligere inngrep i samme område. Reindriften er en samisk næring og en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet vurderes. Loven regulerer ikke de kollektive eller individuelle rettigheter som samer og andre har opparbeidet ved hevd eller alders tids bruk".

2. Kulturminner

Sametinget er ansvarlig myndighet når det gjelder samiske kulturminner. Alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet i følge LOV1978-06-09 nr 50: Lov om kulturminner (kulturminneloven) § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være bygninger, hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver og gravplasser, hellige fjell og offerplasser eller steder det knytter seg sagn eller tradisjoner til. Det må understrekes at dette ikke er en uttømmende oversikt, da den samiske kulturen er meget variert og mangfoldig. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme et fredet kulturminne jf. kulturminneloven § 3.

Tre av de omsøkte seks kraftverk, Vasskruna, Våtvoll og Dalelva kraftverk er klarert i forhold til kulturminner i og med at undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9 er gjennomført. Det er meldt befaring til Lysåelva, som gjennomføres i løpet av feltsesongen 2013. Når det gjelder Moelv har Sametinget tidligere uttalt seg at det ikke er kjente kulturminner i området men området er ikke befart i henhold til kulturminneloven § 9. Sametinget har tidligere frarådet tiltak i området Kobbedalselva på grunn av kulturminnefaglige hensyn. Det er ikke foretatt undersøkelser i Kobbedalselva i henhold til kulturminneloven § 9.

Sametinget er av den oppfatning at undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9 bør oppfylles før det gis konsesjon.

3. Reindrift

Sametinget mener det er positivt at det er gjort en samlet vurdering av konsekvenser av de fem planlagte småkraftverk, som ligger i beiteområde for samme reinbeitedistrikt. Dette bidrar at de samlede virkningene for reinbeitedistriktet kan vurderes på en helhetlig måte.

De omsøkte kraftverkene ligger i områdene som er brukt av to reinbeitedistrikter. Vasskruna, Våtvoll, Moelv, Kobbedalselva og Dalelva ligger i området som er brukt av Kanstadvfjord/Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt, og Lysåelva kraftverk ligger innenfor Kongsvikdalen reinbeitedistrikt. Kanstadvfjord/Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt er delt i tre adskilte flokker, som sjeldent blandes sammen. Disse flokkene betegnes som Kanstadvfjordflokken, Vestre Hinnøy-flokken og Raftsundflokken. Fire av de omsøkte seks kraftverk er planlagt i området brukt av Kanstadvfjordflokken.

Reindriftsfaglige vurderingene som er tilknyttet fem av søknadene konkluderer med at isolert sett vil tiltakene ha varierende konsekvenser til reindrifta. Når man ser alle tiltak i en sammenheng, vil konsekvensene være mer negativ. Dette gjelder spesielt de fire tiltak som ligger innenfor det området som Kanstadvfjordflokken i Kanstadvfjord/Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt bruker. Hvis alle tiltakene blir godkjent og gjennomført vil distriktet måtte forholde seg til forstyrrende virksomhet i flere av distriktets årstidsbeiter samtidig.

4. Andre samiske interesser

Sametinget har som målsetning å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Det er vanskelig for Sametinget å vurdere om utbyggingen av omsøkte kraftverk kan få konsekvenser for andre samiske interesser enn reindrift, da disse ikke er utredet i søknader.

5. Vurdering av konsesjonssøknader enkeltvis

Vasskruna kraftverk, Fjellkraft AS, Lødingen kommune

Kulturminner

Sametinget har befart området i sommer 2010 og foretatt undersøkelser i henhold til Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml) § 9. Det ble ikke registrert automatisk fredete samiske kulturminner og dermed har Sametinget ingen kulturminnefaglige merknader til saken.

Virkninger for reindrift

Planlagt kraftverk ligger innenfor det området som Raftsundflokken bruker. I følge den reindriftsfaglige rapporten vedlagt konsesjonssøknaden er området ikke definert som noe bestemt årstidsbeite i distriktets arealbrukskart, men kan være i bruk i store deler av reindriftsåret når rein beiter i sitt trekk mellom de forskjellige årstidsbeitene.

Som avbøtende tiltak er det foreslått at inntaket til kraftverk må flyttes nedstrøms Vasskrunabekken til hvor terrenget begynner å falle, for å bevare en så stor bredde som mulig mellom inntaket og Vasskrunavatnet, slik at eksisterende flytte- og trekklei ikke blir gjort smalere. Muligens kan det også være hensiktsmessig at det foretas noe planering mellom inntaket og Vasskrunavatnet, slik at bekken fremstår som lettere å passere. I tillegg bør anleggsperioden legges til perioder hvor området ikke brukes, eller brukes mer sporadisk. I driftsperioden bør tilsyn og vanlig vedlikehold av inntak legges til perioder hvor reinen ikke beiter eller trekker gjennom området.

Sametingets uttalelse

Sametinget forutsetter at en eventuell utbygging av Vasskruna kraftverk skjer i tett dialog med berørt reinbeitedistrikt og at det tas høyde for avbøtende tiltak.

Kobbedalselva kraftverk, Norsk Grønnkraft AS, Lødingen kommune

Kulturminner

Sametinget har tidligere uttalt seg at det finnes flere registrerte automatisk fredete kulturminner i nærheten av planlagt kraftverk. Ut i fra en faglig helhetsvurdering ville sametinget ikke tilrå gjennomføring av planlagt tiltak.

Det er ikke foretatt systematiske undersøkelser henhold til kulturminneloven § 9 og dagens kunnskap om kulturminner i tiltaksområdene er dermed sterkt begrenset. Sametinget mener der er et stort potensial at det finner uregistrerte kulturminner i området. Forholdet til kulturminner er ikke endelig avklart før § 9 undersøkelsene er gjennomført. Sametinget er av den oppfatning at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtaket fattes i konsesjonssaker.

Virkninger for reindrift

Omsøkt kraftverket ligger innenfor det området som Kanstadflokken bruker. I følge den reindriftsfaglige rapporten er området som ligger i tilknytning til planlagte kraftverk betegnet som vårbeite 2, og høstvinterbeite 1. Arealbrukskartet viser at flere flytte- og trekkleier møtes i området. Området fremstår således som et viktig veikryss for reindriften innen dette delområdet av Kanstadfjord/Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt.

I følge den reindriftsfaglige rapporten beiter deler av flokken i området under kalvings- og pregningstiden og i forbindelse med gjennomføring av kalvemerking, førbrunst- og høstvinterslakt, og flytting til vinterbeitene er hele flokken innom området hvert år. Området har kvaliteter som gjør det egnet som oppsamlingsområde. Dette har vært avgjørende for reinbeitedistriktet å kunne ha bygd opp infrastruktur for å kunne gjennomføre nødvendige arbeidsoperasjoner i reindriften. Distriktet har for eksempel sitt kalvemerkegjerdet for Kanstadflokken ved Øvre Kobbedalsvatn og slaktegjerdet og slakteri på Kåringen. I det hele kan man si at området i og rundt Kobbedalen er avgjørende for at distriktet kan drifte Kanstadflokken på en best mulig måte.

Den reindriftsfaglige rapporten konstaterer at det er sannsynlig at konsekvensene for reindriften vil bli betydelige i anleggsperioden. I driftsfasen vil reinbeitedistriktet få permanent beitetape ved at det etableres reguleringsmagasin. Det samme gjelder de deler av rørtrase og anleggsvei som ikke blir re-vegetert.

Som avbøtende tiltak foreslås det at det bør ikke være anleggsarbeid i området under kalvings- og parringsperioden og når området skal brukes som oppsamlingsområde. Når området brukes som oppsamlingsområde bør elva ha normal vannstand slik at reinen ikke kommer over på strekninger hvor elva normalt stenger for dette. Alternativt kan det oppføres gjerdet på disse

strekningene. Videre foreslås det at i tilfelle der deler av elva ikke fungerer som naturlig stengsel ved minstevannslipp, bør det oppføres gjerder som bøter på dette langs de strekninger hvor det er aktuelt. Tilsyn og vedlikehold av rørgate og inntak bør utføres i perioder hvor det ikke er rein i området.

Rapporten konkluderer med at hvis Kanstadjord/Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt skal ha mulighet til å følge det beite- og driftsmønster som distriktets har innarbeidet og som de har infrastruktur til, er de avhengig av å kunne ha en uhindret bruk av Kobbedalsområdet.

Sametingets uttalelse med innsigelse

Ut fra helhetlige hensyn til reindrifta og kulturminneverdier i Kobbedalselva og nærliggende områder, vurderer Sametinget at ulempene til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv ved gjennomføring av tiltaket er vesentlige. På bakgrunn av og Plan- og bygningsloven § 5-4, 3 ledd, Plan- og bygningsloven § 3-1, bokstav c fremmer Sametinget innsigelse for at det gis konsesjon for utbygging av Kobbedalselva kraftverk.

Lysåelva kraftverk, Fjellkraft AS, Kvæfjord kommune

Kulturminner

Sametinget har varslet tiltakshaver om befaring i området og det skal gjennomføres i løpet av feltsesongen 2013. Dagens kunnskap om kulturminner i tiltaksområdene er sterkt begrenset. Forholdet til kulturminner er ikke endelig avklart før § 9 undersøkelsene er gjennomført.

Virkninger for reindrift

Omsøkte tiltaket ligger reinbeitedistrikt 23 Kongsvikdalen sine arealer og er i Reindriftsforvaltningens beitekart markert som vårbeite. Den berørte reinbeitedistriktet har opplyst tiltakshaver at områdene rundt tiltaket er brukt både som vår- og høstbeite.

Det er ikke gjort noen særskilte reindriftsfaglige vurdering om tiltakets virkninger men tiltakshaver vurderer sjøl at i anleggsfasen vil tiltaket ha negative virkninger til reindrifta men etter at rørgata er tildekket og arrondert vil virkningene være neglisjerbare.

Sametingets uttalelse

Sametinget er av den oppfatning at undersøkelsesplikten etter 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtaket fattes i konsesjonssaker. Sametinget kan ikke komme med endelig kulturminnefaglig uttalelse av tiltakets virkninger før undersøkelsesplikten er oppfylt.

Sametinget forutsetter at eventuell utbyggingen av Lysåelva kraftverk skjer i tett dialog med berørt reinbeitedistrikt og at det tas høyde for avbøtende tiltak.

Våtvoll kraftverk, Fjellkraft AS, Kvæfjord kommune

Kulturminner

Sametinget har befart området i sommer 2012 og foretatt undersøkelser henhold til Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminnelov) § 9. Det ble ikke registrert automatisk fredete samiske kulturminner.

Virkninger for reindrift

Omsøkte kraftverket ligger innenfor området som Kanstadflokken bruker. I distriktets arealbrukskart er området beskrevet som vinterbeite 2. Det går også en flyttleie gjennom området, i den nedre delen av utbyggingsområdet.

I følge den reindriftsfaglige rapporten har området de seneste år ikke blitt brukt i noen særlig grad av distriktet. Dette betyr i midlertidig ikke at område ikke kunne bli aktuell for bruk i fremtida. Gjennomføring av prosjektet må ikke medføre at eksisterende flytteleie i området blir ødelagt eller forringet på noen måte.

Sametingets uttalelse

Sametinget forutsetter at eventuell utbyggingen av Våtvoll kraftverk skjer i tett dialog med berørt reinbeitedistrikt og at det tas høyde for avbøtende tiltak.

Moelv kraftverk, Fjellkraft AS, Kvæfjord kommune

Kulturminner

Sametinget har tidligere uttalt seg i saken at vi ikke kjenner til registrerte automatisk fredete samiske kulturminner i planområdet.

Det er ikke foretatt systematiske undersøkelser henhold til Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner(kulturminneloven) § 9 og dagens kunnskap om kulturminner i tiltaksområdene er dermed sterkt begrenset. Forholdet til kulturminner er ikke endelig avklart før § 9 undersøkelsene er gjennomført. Sametinget er av den oppfatning at undersøkelsesplikten etter 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtaket fattes i konsesjonssaker.

Virkninger for reindrift

Omsøkte kraftverk ligger innenfor området som Kanstadflokken bruker. I distriktets arealbrukskart er området beskrevet som høstbeite 1. Området brukes i hovedsak i snøperioden fra oktober til januar. Det kan også være noe bruk tidligere på høsten og senere på vinteren. Det går en flytte- og trekkleie gjennom området. Nåværende forslag til plassering av kraftstasjon vil komme i konflikt med flytte- og trekkleier i nedre del av prosjektområdet.

Som avbøtende tiltak foreslås det at plassering av kraftstasjonen flyttes vesentlig nærmere bebyggelsen i Moelv, slik at den blir liggende godt unna flytte- og trekkleie i området. Anleggsperioden bør legges til perioder hvor det ikke er rein i området. Etablering av rørgate må ikke endre terrenget slik at det kan bli vanskeligere å passere denne. I driftsfasen bør vedlikehold og tilsyn av inntak legges utenom den tid som reindriften er i området.

Sametingets uttalelse

Sametinget er av den oppfatning at undersøkelsesplikten etter 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtaket fattes i konsesjonssaker. Sametinget kan ikke komme med endelig kulturminnefaglig vurdering av tiltakets virkninger før undersøkelsesplikten er oppfylt.

Når det gjelder reindriftsinteresser, så forutsetter Sametinget at eventuell utbygging av kraftverket skjer i tett dialog med det berørte reinbeitedistriktet og tas det høyde for avbøtende tiltak for reindriften.

Dalelva kraftverk, Blåfall AS, Tjelsund kommune

Kulturminner

Sametinget har befart området i sommer 2010 og foretatt undersøkelser henhold til Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner(kulturminneloven) § 9. I forbindelse med befaringen ble det registrert to automatisk fredete samiske kulturminner, bestående av en teltring og et melkegjerd. Kulturminnene er lagt inn i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden med id.nr. 14069 og 140700.

Etter Sametingets vurdering kommer planlagte tiltaket ikke i direkte konflikt med de registrerte kulturminnene. Foreutsetning er at tiltaket gjennomføres slik at planlagte trasé opprettholdes nøyaktig slik som vist i oversiktsplanen. Skulle det være behov for endringer i trasé og tilstøtende tiltak må disse avklares med Sametinget før inngrep i marken kan finne sted.

Virkninger for reindrift

Planlagt kraftverk ligger innenfor det området som Kanstadflokken bruker. I distriktets arealbrukskart er området betegnet som høst vinterbeite 1. og sommerbeite 1. I tillegg går det en flytte- og trekklei gjennom området. I følge distriktet brukes også området aktivt som oppsamlingsområde i forbindelse med samling til gjerdeoperasjoner. Noe kalving forekommer i området. Området brukes også etter at fostringsflokken begynner å samle seg og frem til de søker høyere opp i terrenget.

Som avbøtende tiltak foreslås det at i anleggsperioden bør tilpasses den tid hvor reinen ikke bruker området, eller i hvert fall styres unna de perioder hvor reinen er mest sårbar og tolererer minst av forstyrrelser. I driftsfasen bør veien stenges med bom nedenfor kraftverket og kun tillates brukt av kraftverket, reindriften og av grunneier til tradisjonell næring.

Sametingets uttalelse

Sametingets forutsetning for at byggingen tillates er at utbygging skjer i tett dialog med berørt reinbeitedistrikt og at det tas høyde for de avbøtende tiltak for reindriften. I tilfellet der rør- og vegtrasén må endres fra den foreslåtte, skal det hentes inn kulturminnefaglig uttalelse fra Sametinget før tiltaket kan settes i gang.

6. Oppsummering

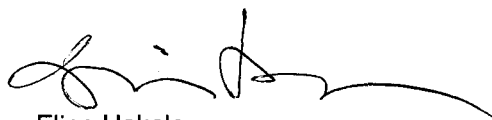
Med bakgrunn i Lov nr 17 av 14.12.1917 om vassdragregulering(vassdragsreguleringsloven)§ 6-1, første ledd og Plan- og bygningsloven§ 5-4, 3 ledd, jf. Plan- og bygningsloven§ 3-1, bokstav c, fremmer Sametinget innsigelse mot planer om at det gis konsesjon til å bygge Kobbedalselva kraftverk i Kvæfjord kommune.

Vi forutsetter at ved eventuelt tillatelse til å bygge ut Dalelva kraftverk skal det tas i hensyn til Sametingets uttalelse i forhold til kulturminner. Videre forutsetter vi at ved eventuell tillatelse til å bygge ut Vasskruna, Lysåelva, Våtvoll, Moelv og Daleva kraftverk skal utbyggingen skje i tett dialog med berørte reinbeitedistrikter og at det tas høyde for avbøtende tiltak til reindriften.

Dearvvuodáiguin/Med hilsen

Pål Nilsen
fágajodiheddji/fagleder

Elina Hakala
ráðđeaddi/rådgiver

KOPI:

Nordland fylkeskommune

Fylkeshuset

8048 BODØ